

Образложење ПРИРОДЕ

I УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење овог закона је члан 97. тачка 9. Устава Републике Србије, према коме Република Србија уређује и обезбеђује систем заштите и унапређења животне средине.

II РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА И ЦИЉЕВИ КОЈИ СЕ ОСТВАРУЈУ

У складу са Уставом, Република Србија уређује систем заштите животне средине Законом о заштити животне средине ("Службени гласник РС", број 135/2004) и посебним законима и подзаконским актима.

Систем заштите животне средине може се спроводити усаглашавањем посебних закона којима се уређује заштита, коришћење и управљање чиниоцима животне средине. Потреба за одрживим и рационалним коришћењем природних ресурса и добара, обавезује у овом тренутку доношење новог прописа којим се уређује њихова заштита, унапређивање и коришћење, а посебно у делу који обухвата заштиту, очување и рационално коришћење природе и њених вредности, биолошку и предеону разноврсност.

Законом о заштити животне средине заштита, очување природе и њене биолошке и предеоне разноврсности уређена је само начелно и утврђено да се ова област уреди посебним законом, до када остају на снази одредбе Закона о заштити животне средине („Службени гласник РС“, бр. 66/91, 83/92, 53/93, 67/93, 48/94, 53/95 и 135/04) којима се уређује заштита природе. Те одредбе се нису мењале (сем у делу казних) од његовог доношења.

У Европи и свету последњих петнаест година постигнут је напредак у концепту очувања (конзервацији) природе, њених природних вредности и постављени услови за одрживим и рационалним управљањем природним вредностима. Законско уређење ове области у Републици Србији регулисано које је кроз одредбе Закона о заштити животне средине из 1991. године, намеће потребу за новелирањем правних норми са једне стране, а са друге стране део је процеса усаглашавања са међународним нормама.

Заштита природе је једна од основних области у заштити животне средине. Стално погоршавање стања природних станишта и претња извесним врстама дивље флоре и фауне представља једно од основних питања политике ЕУ у области животне средине. Процењује се да је данас у Европи озбиљно угрожено или се налази на ивици изумирања око 1000 биљних врста и више од 150 различитих врста птица. Главним узроцима се сматрају стални губитак и смањење земљишта због урбаног развоја, изградња путева као и све више интензивна пољопривреда.

Политика ЕУ у области заштите природе је заснована на већем броју извора права иако се може рећи да се она ослања на два главна дела легислативе. То су упуства о птицама и упуство о стаништима, а друго је регулатива којом се утврђују

нормативно уређивање у области управљања природним вредностима а пре свега заштити и очувању биолошке и предеоне разноврсности.

Посебно треба истаћи да територија Републике Србије има велики биодиверзитет условљен: 1) биогеографским положајем који је омогућио распрострањење различитих флоро- фауно и гено елемената; 2) великом разноврсношћу еколошких услова (климатских, орографских, геолошких, итд.) од низија до високопланинских области који омогућују образовање великог броја станишта што се одражава и на разноврсност предела; 3) мозаичним распоредом станишта; 4) развођем три велика речна слива и присуством припадајуће слатководне фауне; 5) географским положајем на основним фаунистичким миграторним рутама; 6) рефугијалним просторима какви су кањони и клисуре, пећине у красу итд. Према броју врста у односу на величину територије, диверзитет врста васкуларне флоре Србије је међу највећим у Европи (Србија 0,718, Грчка 0,733, Бугарска 0,722, Румунија 0,657, Босна и Херцеговина 0,759, Мађарска 0,673, Италија 0,684, Француска 0,638, Британија 0,601). Бројне врсте су терцијарни, глацијални, бореални, ксеротермни или степски реликти. Локални ендемити флоре Србије су већином реликтне врсте терцијерне старости. Поред ендемита Балкана, у флори Србије су присутне и субендемичне врсте, које су поред Балканског полуострва распрострањене и у другим суседним регионима Европе и западне Азије. Разноврсност фауне је такође изразито висока у поређењу са стањем у Европи. Регистровано је око 110 врста риба (од 7 ендемичних врста Дунавског басена, на територији Србије живи 5 врста), око 20 врста водоземаца, најмање 45 врста гмизаваца, око 260 врста птица гнездарица, 94 врсте сисара (из реда бубоједа 10, слепих мишева 25, месождера 19, папкара 7, глодара 32. 1). Укупан број сисара, птица гнездарица, гмизаваца и водоземаца чини око 43,3% укупног броја ових група животиња у Европи. Стање биодиверзитета Србије условљава доношење закона којим се регулише његова заштита, очување и коришћење.

Један од начина остваривања те политике заштите је и очување биолошке разноврсности имајући у виду економске, културне и регионалне потребе држава Европе и принцип одрживог развоја. Природна станишта европског континента изложена су непрестаном пропадању и повећавању броја озбиљно угрожених дивљих врста. Потреба за очувањем и заштитом као дела еколошког наслеђа који често не познаје границе обавезује све државе да својим нормативним, планским и другим мерама спрече и очувају биолошку разноврсност Европе.

Са аспекта политике једне земље, посматрање биолошке разноврсности првенствено се дефинише у економском смислу вредности биолошких ресурса за социјални и економски развој дате заједнице. Биолошки ресурси представљају градивни материјал који улази у сваки основни тип економске делатности и то на њеним базичним нивоима. На тим основама заснован је и Нацрт закона о заштити природе.

2. Правни оквир

При решавању проблема заштите животне средине све земље се суочавају са потребом да отклањају наслеђена загађења и да истовремено превентивно делују и контролишу изворе нових загађења. Иако су све индустријске земље прошле или

правна и физичка лица који у обављању привредних и других делатности користе природне вредности и природне ресурсе, научне и стручне организације и друге јавне службе и грађанин, групе грађана, њихова удружења, професионалне или друге организације, субјекти заштите природе (члан 4-7).

II. ЗАШТИТА ПРИРОДЕ (члан 7- 27)

Мере заштите и унапређивања природе односе се на заштиту и унапређивање природе и природних вредности; заштиту природних добара; одрживо коришћење природних ресурса, природних вредности и природних добара и контрола њиховог коришћења; очување еколошких мрежа и коридора; спровођење националне стратегије, законске регулативе, планова, програма, основа и друге документације; ублажавање штетних последица изазваних активностима у природи, коришћењем природних ресурса/добара или природним катастрофама; подстицајне мере за заштиту и унапређење природних вредности и природних добара (члан 7).

У нацрту закона је утврђено да се планирање, уређење и коришћење простора, предела, природе, природних вредности и заштићених природних добара спроводи на основу просторних и урбанистичких планова, планске и пројектне документације, основа и програма управљања и коришћења природних ресурса и добара у складу са мерама и условима заштите природе одређеним у сврху очувања природе и њених вредности (члан 8).

У члану 9. и 10. утврђене су услови заштите природе у плановима основама и програмима, и то: планови, основе и програми из члана 8. овог закона садрже услове заштите природе, а нарочито: 1) мере за очување биолошке, геолошке и предеоне разноврсности; 2) преглед заштићених и евидентираних природних добара; 3) мере заштите и очувања природе и заштићених природних добара, као и обавезе носиоца пројекта и корисника природних ресурса. Такође, утврђене су обавезе носиоца пројекта и корисника природних ресурса, односно носилац пројекта, односно правно лице, предузетник и физичко лице, које користи природне ресурсе, обавља грађевинске и друге радове, активности и интервенције у природи, дужно је да поступа у складу са мерама заштите природе утврђеним у плановима, основама и програмима, и у складу са пројектно-техничком документацијом, на начин да се избегну или на најмању меру сведу угрожавање и оштећење природе.

Чланом 11. Нацрта закона је прописано да ако начин или обим коришћења природних вредности непосредно угрожава опстанак неке врсте, њеног станишта или природног екосистема, министар надлежан за послове заштите животне средине (у даљем тексту: министар), наредбом може ограничити, привремено или трајно обуставити коришћење уз претходно прибављено мишљење министарства надлежног за послове пољопривреде, шумарства и водопривреде. За ограничења којима су подвргнути, власници или корисници имају право на накнаду сразмерно умањеном приходу, да се висина накнаде утврђује се споразумно, а у случају спора о висини накнаде одлучује суд, да се та накнада исплаћује се на терет средстава буџета Републике. Такође, прописано је да власник или корисник који не поступи

стања подручја; предлог категорије и режима заштите (зона заштите); картографски приказ са уцртаним границама, односно са ознаком локације на основу података из катастра непокретности; концепт заштите, унапређења, одрживог развоја, начин управљања тим подручјем, као и могуће изворе потребних средстава за спровођење акта о проглашењу заштићеног подручја.

У нацрту закона је регулисан поступак проглашавања заштићеног подручја. Поступак заштите природног добра је покренут када завод предлози за заштиту упутити надлежном органу. О предлогу за проглашење заштићеног подручја надлежни орган за доношење акта о заштити обавештава јавност. Обавештавање јавности подразумева јавни увид у предложени акт о проглашењу заштићеног подручја и стручну основу са картографском документацијом. Јавни увид траје најмање 30 дана. Обавештење о јавном увиду објављује се у најмање једном јавном гласилу, а садржи податак где се може прегледати стручна основа са картографском и другом документацијом.

Законом је утврђен садржај акта о заштити, објављивање акта о проглашењу у »Службеном гласнику Републике Србије«, службеном гласилу аутономне покрајине и у службеном гласилу јединице локалне самоуправе. Акт о проглашењу доставља се: надлежном суду ради уписа у земљишне књиге; Републичком геодетском заводу; управљачу заштићеног подручја и заводу, ради уписа у регистар заштићених природних добара. Ако заштићено подручје изгуби вредности због којих је проглашено, завод предлаже доношење акта о престанку заштите, а по поступку прописаном за доношење акта о проглашењу заштите. Акт о престанку заштите доставља се надлежном суду ради брисања белешке у земљишним књигама, а завод у року од месец дана од дана доношења акта о престанку заштите брише заштићено подручје из регистра заштићених природних добара.

Нацрт закона утврђује и могућност да се подручје стави под претходну заштиту, на основу стручног образложења завода, ако се утврди да има својства заштићеног подручја и/или је покренут поступак ради стављања под заштиту. Акт о претходној заштити доноси завод. Заштићено подручје за које је донет акт о претходној заштити, или је покренут поступак ради стављања под заштиту сматра се заштићеним у смислу овог закона.

Другу групу заштићених природних добара чине заштићене врсте дивље флоре и фауне. Влада на предлог завода, проглашава дивље врсте заштићеним врстама или строго заштићеним врстама, а на основу процене угрожености појединих врста и обавеза из ратификованих међународних уговора.

Заштићена геолошка и палеонтолошка документа су трећа група заштићених природних добара која проглашава министар.

Сва заштићена природна добра уписују се у регистар заштићених природних добара који води завод. Регистар заштићених геолошких, палеонтолошких и биолошких докумената, води Природњачки музеј. Подаци из регистра заштићених природних добара су јавни.

V. ПЛАНИРАЊЕ И УПРАВЉАЊЕ ЗАШТИЋЕНИХ ПОДРУЧЈА (Члан 51-71)

Заштита, управљање, коришћење и унапређење заштићених подручја спроводи се на основу акта о проглашењу заштићеног подручја и плана управљања

средине аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе уз претходно прибављено мишљење завода. Планови управљања остварују се годишњим програмима управљања, на који сагласност даје Министарство, орган надлежан за послове заштите животне средине аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе. Извештај о остваривању годишњег програма за претходну годину и годишњи програм управљања за наредну годину, управљач доставља надлежном органу до 15. децембра текуће године, а извештај о остваривању плана управљања из члана 58., најкасније 60. дана пре истека периода за који је план донет. О предлогу плана управљања заштићеног подручја управљач је дужан да обавести јавност. Обавештавање јавности подразумева јавни увид у предложени план. Поступак јавног увида организује и спроводи управљач заштићеног подручја. Јавни увид траје 30 дана.

Организација, коришћење, уређење простора и изградња објеката на заштићеном подручју врши на основу просторног плана подручја посебне намене односно урбанистичког плана, у складу са законом. Планови, програми и основе (у даљем тексту: планска документа) морају бити усаглашени са актом о заштити и планом управљања заштићеног подручја. На планска документа из става 1. овог члана за заштићена подручја која су проглашена актом Владе, аутономне покрајине или органа јединице локалне самоуправе, Министарство даје сагласност по претходно прибављеним мишљењима завода и министарстава надлежних за послове шумарства, пољопривреде, водопривреде, планирања, уређења простора и туризма.

Управљач је дужан да обезбеди унутрашњи ред и чување заштићеног подручја у складу са Правилником о унутрашњем реду и чуварској служби који доноси уз сагласност надлежног органа. Правилник за национални парк и заштићена подручја за која акт о заштити доноси Влада, управљач доноси уз сагласност Министарства. Правилник за заштићена подручја за која акт о заштити доноси надлежни орган аутономне покрајине или јединице локалне самоуправе, управљач доноси уз сагласност надлежног органа аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе. Правилником се утврђују правила за спровођење прописаног режима заштите а нарочито: начин на који ће се понашати посетиоци, власници и корисници непокретности при кретању, боравку и обављању посла на заштићеном подручју; места, површине и објекти у којима се ограничава кретање или забрањује и ограничава обављање одређених радњи, као и трајање тих мера; врсте дивљих биљака и животиња и друге природне и културне вредности које је забрањено уништавати, оштећивати или узнемиравати; врсте дивљих биљака и животиња чије је коришћење, односно брање, сакупљање и излов ограничено, као и начин и услови обављања тих радњи; начин сарадње с физичким лицима, предузетницима и правним лицима која по различитом основу користе или су заинтересовани за коришћење природних богатстава и простора; услови заштите приликом обављања научних истраживања и образовних активности; места и услови за одлагање отпада; начин одржавања уредности и чистоће заштићеног подручја; начин и организација чуварске службе и чувања заштићеног природног добра, опрема и средства неопходна за чување и одржавање.

На заштићеном подручју забрањени су радови, активности, односно извођење пројеката, који оштећују, нарушавају и мењају особине и вредности због

надокнадити ако Министарство, надлежни орган аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе, у сарадњи са управљачем заштићеног подручја, утврди да правно лице, предузетник или физичко лице спроводи прописане мере и услове заштите природе. Износ накнаде утврђује се споразумно, а у случају спора о висини накнаде одлучује суд.

Република не одговара за штету коју проузрокују дивље врсте, осим у случајевима одређеним овим законом и другим прописима. Правно лице, предузетник или физичко лице коме би строго заштићене и заштићене дивље врсте могле проузроковати имовинску или другу штету (у даљем тексту: оштећено лице) дужно је да на примерен начин и о свом трошку предузме све дозвољене радње и активности како би спречило настанак штете. Под радњом или активности подразумева се ограђивање, чување добара и растеривање строго заштићених животињских врста, са места где непосредно угрожавају добра и на начин који не угрожава опстанак врста.

У члану 65. Нацрта закона утврђено је да оштећено лице има право на надонаду штете у висини стварне штете коју су нанеле строго заштићене и заштићене дивље врсте и ако је предузео прописане радње и активности. Оштећено лице је дужно да Министарству, односно надлежном органу аутономне покрајине, односно управљачу заштићеног подручја, пријави настанак штетног догађаја без одлагања, а најкасније у року од осам дана од дана настанка штете. Висина накнаде штете утврђује се споразумно између Министарства, односно надлежног органа аутономне покрајине и оштећеног лица, а у случају спора о висини штете одлучује суд.

Чланом 66. прописано је да правна лица, предузетници и физичка лица дужна су да накнаде штету коју проузрокују повредама овог закона. Висина накнаде штете проузроковане недозвољеном радњом у односу на поједине примерке строго заштићених и заштићених дивљих врста утврђује се према одштетном ценовнику који доноси министар у споразуму са министром надлежним за послове пољопривреде, шумарства и водопривреде. Висина накнаде штете проузроковане недозвољеном радњом у односу на остала заштићена природна добра утврђује се на основу оцене вештака. Висина накнаде штете утврђује се споразумно између Министарства, односно надлежног органа аутономне покрајине и лица а у случају спора о висини штете одлучује суд. Средства остварена од накнаде штете приход су буџета Републике Србије, односно буџета аутономне покрајине и користе се за очување и унапређење заштићеног подручја.

Заштићеним подручјем, управља управљач који испуњава услове у погледу стручне, кадровске и организационе оспособљености за обављање послова заштите, унапређења, промовисања и одрживог развоја заштићеног природног добра. Испуњеност услова из става 1. овог члана утврђује Министарство, односно надлежни орган аутономне покрајине, односно надлежни орган јединице локалне самоуправе. Управљач заштићеног природног добра одређује се актом о проглашењу. Заштићеним природним добром које се налази на простору националног парка, граничи се са њим или се налази непосредно уз његову границу, управља управљач националног парка.

Обавезе управљача заштићеног подручја су нарочито да: чува, унапређује и промовише заштићено подручје; спроводи прописане режиме заштите; доноси план

објекте или делове заштићеног подручја. Управљач заштићеног подручја дужан је да средства користи за заштиту, развој и унапређење заштићеног подручја. Средства од накнада из овог члана, управљач је дужан да води на посебном рачуну.

VI. ЗАШТИТА И ОЧУВАЊЕ ДИВЉИХ ВРСТА (Члан 71- 97)

У Нацрту закона, а сагласно ЕУ директивама посебна пажња посвећена је заштити и очувању дивљих врста биљака и животиња, а нарочито очувањем миграторних врста, станишта, станишних типова, птица, начину и условима коришћења ових врста, истраживањима, уношењу алохтоних врста, поновно насељавање ишчезлих врста, пресељавању врста, ненамерном уношењу врста страног порекла, средствима за хватање и убијање врста. Посебно су прописане забране: брање, сакупљање, уништавање, сеча или ископавање строго заштићених врста биљака и гљива. Забрањено је држање и трговина строго заштићеним биљкама и гљивама. Строго заштићене животиње забрањено је: намерно хватање, држање и/или убијање; намерно оштећивање или уништавање њихових развојних облика, гнезда или легла, као и подручја њиховог размножавања или одмарања; намерно узнемиравање, нарочито у време размножавања, подизања младих, миграције и хибернације, ако би узнемиравање било значајно у односу на циљеве заштите; намерно уништавање или узимање јаја из природе или држање празних јаја; прикривање, држање, узгајање, трговина, увоз, извоз, превоз и отуђивање или на било који начин прибављање и препарирање. Изузетно, у случају оправданог јавног интереса и ако неће настати штета за опстанак одређене популације, министарство може дозволити радње ради: заштите гљива, биљака и животиња; спречавања озбиљних штета на усевима, стоци, шумама, рибањацима, води и другим облицима својине; заштите здравља и сигурности, ваздушне сигурности или других преовладавајућих јавних интереса; истраживања и образовања, поновног насељавања (репопулације), поновног уношења, те неопходног размножавања. Министарство може дозволити, на селективној основи и ограничено, узимање, држање и остало разумно коришћење строго заштићених дивљих врста у малом броју уз контролу.

Поједини примерци строго заштићених дивљих животињских врста могу се држати у заточеништву, узгајати, продавати и куповати на основу дозволе министарства, уз услов да се ради о: примерцима који су законито увезени и имају власника; примерцима који су законито стечени пре него је врста законом заштићена. Изузетно поједине строго заштићене животиње, гљиве и биљке могу се извозити и увозити у научне сврхе, ради размене, излагања и сл., на основу дозволе министарства.

Законом су утврђене обавезе лица које нађе строго заштићену дивљу животињу дужно је да одмах обавести најближу ветеринарску организацију и/или ветеринарску амбуланту приватне праксе и министарство о: пронађеним мртвим примерцима строго заштићених дивљих животиња, примерцима строго заштићених дивљих животиња које су болесне или озлеђене у мери да нису способне да самостално преживе у природи. Утврђена је обавеза ветеринарске организације и ветеринарске амбуланте приватне праксе да утврди узроке угинућа пронађених мртвих строго заштићених дивљих животиња.

да новом власнику изда потврду о пореклу животиње, као и рачун. Правна и физичка лица за обављање трговине дужна су да прибаве сагласност министарства.

Примерци заштићених дивљих врста који се држе у заточеништву или узгајају или којима се обавља недозвољена трговина без сагласности, одузима надлежни инспектор и издаје потврду о одузимању. Одузети примерци се привремено или трајно збрињавају код овлашћених физичких или правних лица на трошак министарства.

VII. ЗАШТИТА ПОКРЕТНИХ ЗАШТИЋЕНИХ ПРИРОДНИХ ДОКУМЕНАТА (ЧЛАН 97- 100)

Заштићена геолошка, палеотолошка и биолошка документа (фосили, минерали, кристали и пећински накит и др.) чувају се на месту где су нађени, а налазиште ужива заштиту као заштићено природно добро. Пећински накит се изузима из било које могућности заштите ван спелеолошких објеката. Ако се поједина заштићена геолошка и палеотолошка документа (фосили, минерали, кристали др) не могу заштитити на налазишту дају се на чување правном лицу (Природњачком музеју, завичајном музеју, музеју у саставу или збирци факултета) које је дужно да осигура њихову стручну заштиту и омогући њихову употребу у образовање, научне сврхе, за заштиту природе и музејску делатност. Министар прописује ближе услове под којима се фосили, минерали и кристали могу дати правном лицу на заштиту и чување. Забрањено је узимање из природе заштићених геолошких и палеонтолошких докумената (фосила, минерала, кристала, пећинског накита и др) који су проглашени заштићеним природним добрима или се налазе на објекту геонаслеђа, заштићеном налазишту или лежишту минералних сировина и других металогенетских јединица. Изузетно, министарство може дозволити узимање из природе фосила, минерала и кристала који су проглашени заштићеним природним добрима или се налазе на објекту геонаслеђа, заштићеном налазишту или лежишту минералних сировина и других металогенетских јединица, ради научног и стручног истраживања, образовања, излагања на изложбама и др.

Пронађена геолошка и палеонтолошка документа (фосили, минерали, кристали, пећински накит и др) који би могли представљати заштићену природну вредност налазач је дужан да пријави министарству у року од осам дана од дана проналаска, и предузме мере заштите од уништења, оштећивања или крађе. Министарство доноси решење о истраживању налазишта геолошких и палеонтолошких докумената (фосила, минерала, пећинског накита и др) најкасније у року од тридесет дана од дана пријаве налазишта, којим прописује услове заштите природе. Ако министарство не одреди другачије, налазач не може на месту налаза да обавља радње и активности које би могле довести до уништавања или оштећивања налаза, осим примене мера заштите. Власник или корисник права на земљишту на којем су пронађена геолошка и палеонтолошка документа дужни су да омогуће истраживање налазишта у складу с решењем министарства. Правно или физичко лице дужно је у року од тридесет дана од дана обављеног истраживања доставити министарству извештај о обављеном истраживању са подацима о стању налазишта, могућој угрожености налазишта, и о потребним додатним истраживањима и додатним мерама заштите.

подизању нивоа еколошке свести. Надзор над законитошћу рада организација за заштиту природе врши Министарство, односно надлежни орган аутономне покрајине.

IX. ЗНАК ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ (Члан 105-107)

Ради промовисања заштите природе и идентификације службеног лица у поступку надзора и предузимања мера на заштити природе користи се знак заштите природе. Министар ближе прописује изглед знака, поступак и услове за његово коришћење

У циљу унапређивања заштите природе обележава се сваке године Дан заштите природе. У Дану заштите природе организују се васпитне, образовне, рекреативне, стручне и друге активности којима се на примерен начин потстиче и унапређује заштита природе. Дан заштите природе обележава се сваке године, 11. априла.

X. ФИНАНСИРАЊЕ ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ (Члан 107-109)

У буџету Републике обезбеђују се средства за заштиту природних вредности од међународног и републичког значаја, као и оних природних вредности које утврди министарство, за новчане и друге подстицајне мере прописане овим законом, за накнаде штета нанетих од заштићених животиња, за остварење права прече куповине Републике, за наднаде власницима и корисницима права на некретнинама за ограничења којима су подвргнути у заштићеним природним добрима/ресурсима које су од међународног и републичког значаја, као и за друге намене утврђене овим законом. У буџету јединице локалне самоуправе обезбеђују се средства за заштиту природних подручја које она проглашава, за новчане и друге подстицајне мере прописане овим законом, као и за остваривање права прече куповине и накнаде власницима и корисницима права на некретнинама за ограничења којима су подвргнути у тим заштићеним подручјима. Средства за финансирање заштите природе осигуравају се коришћењем природних добара/ресурса и заштићених подручја, ако овим или посебним законом није другачије прописано, и из других извора утврђених законом или прописима донетим на основу овог закона.

Очување угрожених дивљих врста и угрожених станишних типова потстиче се новчаним накнадама и повољним кредитирањем заштитних радњи. Ове потстицајне мере намењене су и заштити и очувању биолошке и предеоне разноврсности, а нарочито при управљању које уважава и спроводи мере очувања биолошке и предеоне разноврсности, и које није штетно за природу, као и за давање накнада правним и физичким лицима који ради заштите биолошке и предеоне разноврсности трпе одговарајућа ограничења или штете. Министар утврђује новчани потстицај и накнаде.

XIII. ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА И УЧЕШЋЕ ЈАВНОСТИ (Члан 115-117)

Државни органи, органи аутономне покрајине, органи јединице локалне самоуправе, завод, управљачи заштићених природних добара као и овлашћене и друге организације, дужни су да јавности пруже податаке у вези са стањем и заштитом природе, осим ако посебним законом или посебним прописима није прописана тајност података. Јавност има право приступа прописаним регистрима или евиденцијама које садрже информације и податке у складу са овим законом.

У току израде прописа, односно аката о проглашавању заштићених природних добара, планова управљања заштићеним подручјима и планова коришћења природних вредности, обезбеђује се учешће јавности у складу са овим законом.

Министарство надлежно за послове образовања дужно је да осигура услове за унапређивање васпитања и образовања о заштити природе.

Министарство, надлежни орган аутономне покрајине, завод и правна лица с јавним овлашћењима дужни су да обавештавају јавност о природним вредностима, заштити природе, њеној угрожености, факторима и последицама угрожавања.

XIV. НАДЗОР (Члан 118-124)

Управни надзор над применом одредаба овога закона и на основу њега донесених прописа обавља министарство.

Надзор над применом одредаба овога закона и прописа донетих на основу овог закона врши Министарство, ако овим законом није другачије прописано. Инспекцијски надзор врши Министарство преко инспектора за заштиту животне средине у оквиру делокруга утврђеног овим законом. Јединица локалне самоуправе врши инспекцијски надзор над извршавањем послова поверених овим законом и прописа донетих на основу овог закона. Утврђена су права, дужности и овлашћења инспектора.

XV. НАДЛЕЖНОСТ ЗА РЕШАВАЊЕ О ЖАЛБИ (Члан 124)

По жалби на решење инспектора, решава министар. Жалба се изјављује у року од 15 дана од дана достављања решења. Жалба не одлаже извршење решења. По жалби на првостепено решење надлежног органа аутономне покрајине у вршењу поверених послова решава министар. По жалби на првостепено решење надлежног органа јединице локалне самоуправе у вршењу поверених послова решава министар. По жалби на првостепено решење подручне јединице Министарства решава министар.

XVI. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ (Члан 125-130)

Законом су утврђени *привредни преступи и прекршаји* за предузеће или друго правно лице, као и одговорно лице у предузећу или другом правном лицу,

Влада и министар ће у року од године дана од дана ступања на снагу овог закона донети прописе за које су овлашћени овим законом. До ступања на снагу прописа утврђених овим законом остају на снази прописи који су донети на основу Закона о заштити животне средине ("Службени гласник РС", бр. 66/91, 83/92, 53/93-др.закон, 67/93-др.закон, 48/94-др.закон, 53/95 и 135/04).

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе одредбе о заштити природе садржане у Закону о заштити животне средине ("Службени гласник РС", бр. 66/91, 83/92, 53/93-др.закон, 67/93-др.закон, 48/94-др.закон, 53/95 и 135/04) и Закона о националним парковима ("Службени гласник РС", број 39/93), осим одредаба чл. 6. и 7. и опис подручја националних паркова, а до доношења посебних закона. Поступци започети према одредбама Закона о заштити животне средине ("Службени гласник РС", бр. 66/91, 83/92, 53/93-др.закон, 67/93-др.закон, 48/94-др.закон, 53/95 и 135/04) завршиће се по одредбама овог закона. Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије."

одговорног лица у надлежном органу управе и организацији, физичког лица, чије су радње издиференциране у складу са Законом о привредним преступима и Законом о прекршајима.

XVII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ (Члан 130-135)

Заштићена природна добра која су заштићена до ступања на снагу овог закона, остају под заштитом, а власници и корисници тих заштићених природних добара имају права и обавезе прописане овим законом. Међународна еколошки значајна подручја саставни су део европске еколошке мреже Натура 2000. Међународна еколошки значајна подручја утврдиће се до дана приступања Републике Србије Европској Унији.

Правна лица која управљају шумама, дивљачи, водама, дужна су да ускладе шумске, ловне и водопривредне основе са одредбама овог закона приликом њихове обнове или прве ревизије. Друга правна и физичка лица која управљају природним вредностима дужна су да планове управљања природним вредностима ускладе са одредбама овог закона у року од године дана од дана ступања на снагу овог закона. Правна и физичка лица која обављају трговачку делатност у смислу овог закона дужна су да ускладе своје пословање са одредбама овог закона у року од тридесет дана од дана ступања на снагу овог закона. Управљачи заштићених подручја дужни су да ускладе управљање заштићеним подручјем са одредбама овог закона у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона.

Завод је дужан да усклади свој рад, пословање и општа акта са одредбама овог закона у року од две године од дана ступања на снагу овог закона. Влада Републике Србије, односно надлежни орган Аутономне Покрајине Војводина основаће организације из члана 103. овог закона у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

За обављање послова из члана 103. овог закона средства, права и обавезе за рад Покрајинског завода за заштиту природе представљају део средстава, права и обавеза досадашњег Завода за заштиту природе Србије које се налазе на подручју Аутономне Покрајине Војводине. Подела средстава, права и обавеза настала за време досадашњег рада Завода за заштиту природе Србије утврдиће се деобним билансом досадашњег Завода за заштиту природе Србије. Организације из става 1. овог члана преузеће, даном почетка рада, средства, права и обавезе завода из става 2. овог члана, као и запослене у тим заводима. Завод за заштиту природе Србије са седиштем у Београду, Покрајински завод за заштиту природе са седиштем у Новом Саду не могу да отуђују имовину, врше статусне промене, ни да запошљавају нове раднике од дана ступања на снагу овог закона.

Јавна предузећа за управљање националним парковима, односно Јавно предузеће "Национални парк Ђердап", Јавно предузеће "Национални парк Шар планина", Јавно предузеће "Национални парк Копаоник", Јавно предузеће "Национални парк Тара" и Јавно предузеће "Национални парк Фрушка гора" дужна су да ускладе свој рад, пословање и општа акта с одредбама овог закона у року од две године од дана ступања на снагу овог закона.

XI. ЧУВАЊЕ ЗАШТИЋЕНИХ ПОДРУЧЈА (Члан 109-111)

Непосредни надзор на заштићеном подручју врши чуварска служба коју обезбеђује управљач. Чувар заштићеног подручја контролише спровођење правила унутрашњег реда у заштићеном подручју и обавља послове чувања заштићеног подручја.

Ако у вршењу чуварске службе чувар заштићеног подручја утврди да је учињена радња супротно правилима унутрашњег реда или друге законом утврђене забране кршења режима заштите, или ако постоји основана сумња да је учињен прекршај, односно кривично дело,

XII. ДОКУМЕНТИ ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ (Члан 111-115)

Законом је утврђено да је основни документ заштите природе и природних вредности Стратегија заштите природе и природних вредности (у даљем тексту: Стратегија) коју доноси Народна скупштина за период од десет година, и програми заштите природе које доносе Влада, Извршно веће аутономне покрајине или надлежни орган јединице локалне самоуправе, за период од десет година. Стратегија одређује дугорочне циљеве и смернице очувања природе и природних вредности, начине њиховог спровођења у складу са укупним привредним, друштвеним и културним развојем Републике.

Нацртом закона је прописано да се Стратегија израђује на основу извештаја о стању природе и спровођењу заштите природе и природних вредности, (у даљем тексту: Извештај о стању природе), а садржи поред општих стратешких циљева, нарочито: смернице за очување биолошке, геолошке и предеоне разноврсности, за очување заштићених природних добара, еколошки значајних подручја, еколошких коридора и еколошке мреже; смернице за истраживање и праћење стања у природи; смернице за укључивање заштите природе у друге секторе; смернице за законодавни и институционални оквир; смернице за васпитање и образовање у циљу очувања биолошке, геолошке и предеоне разноврсности; смернице за укључивање локалног становништва у процес заштите и унапређења заштићених подручја; смернице за обавештавање јавности и учешће јавности у одлучивању о заштити природе; акционе планове за спровођење смерница, с утврђивањем приоритета и могућих извора финансирања као и начин испуњавања међународних обавеза у заштити природе. Смернице утврђене Стратегијом примењују се у изради докумената просторног уређења и планова управљања природним ресурсима. Стручну основу за израду Стратегије израђује Завод. Ревизија Стратегије обавља се по потреби, а обавезно на пет година.

Такође, Нацртом је утврђено да аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе, у оквиру надлежности утврђених овим и посебним законом, доносе своје програме заштите природе, у складу са стратешким документима и својим специфичностима.

VIII. ОРГАНИЗАЦИЈА ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ (Члан 101-105)

У Нацрту закона утврђено је да обављање управних послова заштите природе обавља Министарство, надлежни орган аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе.

Државни органи, органи аутономне покрајине и органи јединице локалне самоуправе су дужни, у складу с овим законом, Стратегијом, програмима заштите природе и документима просторног планирања да: се старају о очувању природе, природних вредности и предеоне разноврсности на своме подручју; проглашавају заштићена природна добра из своје надлежности, обезбеђују услове за заштиту и очување заштићених природних добара из своје надлежности; учествују у поступку проглашења заштићених подручја које проглашава Народна скупштина или Влада; учествују у изради планова управљања заштићеним подручјима из своје надлежности; обавештавају јавност о стању природе и природних вредности на свом подручју и о предузимању мера заштите и очувања; пружају потребну помоћ јединицама локалне самоуправе на заштити природе на њиховом подручју и обављају и друге послове прописане овим законом и прописима донетим на основу овог закона.

Послове заштите природе и природних добара која се налази на територији Републике Србије, обавља Завод за заштиту природе Србије и Покрајински завод за заштиту природе. Послове заштите природе и природних добара која се целокупном својом површином налазе на територији Аутономне покрајине Војводина, обавља Покрајински завод за заштиту природе. У обављању послова заштите природе и природних добара организације за заштиту природе из става 1. и 2. овог члана остварују сарадњу кроз усаклашавање планова и програма на заштити природних добара. Покрајински завод за заштиту природе доставља извештај о остваривању годишњег програма Заводу за заштиту природе Србије, најкасније до 31. марта текуће године за протеклу годину.

Организације за заштиту природе су правна лица. Организације за заштиту природе су установе.

Стручни послови на заштити природе и природних добара обављају се на основу средњорочног и годишњег програмом заштите природних добара које доносе организације за заштиту природе. Средњорочни, односно годишњи програм заштите природних добара доноси се у складу са документима заштите природе из члана 111. овог закона. На средњорочни програм заштите природних добара сагласност даје Влада, а на годишњи програм заштите природних добара Министарство, односно надлежни орган аутономне покрајине. О остварењу средњорочног и годишњег програма заштите природних добара организације за заштиту природе подносе извештај Министарству, односно надлежном органу аутономне покрајине. Средства за обављање делатности организације за заштиту природе прописане овим законом и за рад организације за заштиту природе обезбеђују се из буџета Републике, односно буџета аутономне покрајине и из других извора у складу са законом. У обављању послова организације за заштиту природе остварују сарадњу са организацијама из области науке, културе, образовања, васпитања и других области и организује активности усмерене на

Министарство може дозволити држање болесне или озлеђене животиње ради лечења и опоравка лицу које је пронашло озлеђену или болесну животињу ако то лице има задовољавајуће знање и услове за држање те животиње у заточеништву. Министарство може дозволити изузетак од забране држања у заточеништву строго заштићених дивљих врста, ако се ради о заплењеним или одузетим примерцима, и ако то није у супротности с другим прописима и ратификованим међународним уговорима. Прописано је сви примерци строго заштићених дивљих врста које се налазе у заточеништву морају бити обележени на прописани начин.

Законом су уређена и питања прекограничног промета заштићеним дивљим врстама, пријава прекограничног промета, обавезе царинске службе.

Министарство издаје дозволу за износ, унос, извоз или увоз дивљих врста, њихових делова и делова и деривата заштићених на основу закона. Врсте за које се издаје дозвола поступак издавања дозволе, начин обележавања животиња или пошиљки са гљивама или биљкама, садржину изглед и начин вођења регистра издатих дозвола прописује министар. При увозу, извозу, и/или транзиту живе животиње морају се превозити и чувати на начин којим се ни најмање не озлеђује, оштећује здравље или нехумано поступа, у складу с посебним прописима.

Увоз, извоз или транзит, уношење или изношење заштићених врста, њихових делова и деривата обавезно се пријављује царинској служби, у складу са одредбама овог закона и другим прописима. Ветеринарско здравствени преглед и контролу пошиљака над којима постоји надлежност граничне ветеринарске инспекције спроводи се у складу с посебним прописима из области ветерине. Граничне прелазе на којима се може обављати увоз, извоз или провоз, те унос или износ заштићених врста, њихових делова и деривата, као и услове у погледу њихове опремљености и оспособљености за обављање тих послова, прописује министар надлежан за послове пољопривреде, шумарства и водопривреде уз сагласност министра. Царинска служба дужна је приликом увоза, извоза врста, из да прегледа одговарајуће дозволе о заштити дивљих врсте, и овери прелазак границе у за то предвиђеној рубрици обрасца дозволе.

Утврђена је и обавеза и право царинске службе да: на трошак царинског обвезника или примаоца односно пошиљаоца робе, сама чувати или дати некеме на чување до утврђивања статуса врсте чији увоз, извоз или транзит подлеже ограничењима; препустити царинском обвезнику или примаоцу, односно пошиљаоцу робе до окончања поступка, али уз забрану располагања. Врсте за које царинска служба утврди да се увозе, извозе или да су у транзиту без прописаних дозвола или других докумената, заплењују се до окончања поступка.

Прописане су мере и услови држања, узгоја и трговине дивљим врстама који су усаглашени са ЕУ директивама. Правно и физичко лице које обавља трговину живим животињама аутохтоних или страних дивљих врста, дужно је да обезбеди одговарајуће услове за држање животиња у складу са овим законом и другим прописима и да води евиденцију о трговини тим животињама. Трговина се може вршити само примерцима узгајаним у пријављеним узгајалиштима или који имају доказ о пореклу, као и да је примерак или пошиљка прописно обележена. Приликом трговине заштићеним животињама, продавац, односно власник је дужан

управљања и акт о унутрашњем реду и чуварској служби утврђен актом о заштити; обележи заштићено подручје, границе и режиме заштите у складу са посебним правилником о начину обележавања; осигура неометано одвијање природних процеса и одрживог коришћења заштићеног подручја; обезбеди надзор над спровођењем услова и мера заштите природе; прати кретање и активности посетилаца и обезбеђује обучене водиче за туристичке посете; води евиденције о природним вредностима и о томе доставља податке заводу; води евиденцију о људским активностима, делатностима и процесима који представљају фактор угрожавања и оштећења заштићеног подручја и о томе доставља податке заводу и Министарству; у сарадњи са републичком и покрајинском инспекцијом и органима безбедности спречава све активности и делатности које су у супротности са актом о заштити и представљају фактор угрожавања и девастације заштићеног подручја; доноси акт о накнадама; и друге послове утврђене законом и актом о заштити. Уколико се у поступку надзора над радом, стручног и инспекцијског надзора утврди да управљач не извршава обавезе установљене актом о заштити, на предлог надлежног органа, управљање заштићеним подручјем се одузима и поверава другом управљачу.

Чланом 69. прописано је да се финансирање заштићеног подручја обезбеђује из: 1) средстава буџета Републике, аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе; 2) накнада за коришћење природних ресурса у заштићеном подручју; 3) накнада за загађивање животне средине на територији заштићеног подручја; 4) накнада за коришћење заштићеног подручја; 5) прихода остварених у обављању делатности и управљања заштићеним подручјем; 6) средстава обезбеђених за реализацију програма, планова и пројеката у области заштите природе; 7) донација, поклона и помоћи; 8) других извора у складу са законом.

За коришћење заштићеног подручја привредно друштво или друго правно лице, предузетник и грађани (корисници) плаћају накнаду управљачу заштићеног подручја, и то: за делатности из области туризма, угоститељства, изградње, експлоатације минералних сировина, трговине, транспорта, дистрибуције, преноса, телекомуникација, снимања и сл.; за делатности из области шумарства, пољопривреде, водопривреде, рударства и енергетике, саобраћаја, коришћења флоре и фауне и сл.; за коришћење посебно уређених или погодних терена за поједине намене коришћења (паркирање, рекреацију, спорт, ложишта, постављање реклама, молови, платформе за пецање и привези за чамце и сл.); коришћење имена и знака заштићеног подручја; услуга управљача заштићеног подручја.

Висину, начин обрачуна и плаћања накнаде из става 1. овог члана одређује управљач заштићеног подручја, у зависности од степена искоришћавања заштићеног подручја, степена штете која се наноси заштићеном подручју, степена повећаних обавеза управљача у одржавању уредности и чистоће, чувања и обављања других послова у заштити, унапређењу и развоју заштићеног подручја, а које су у непосредној вези са обављањем одређених делатности у заштићеном подручју, погодности које пружа коришћење заштићеног подручја за обављање делатности или за друге сврхе коришћења. На акт управљача заштићеног подручја којим се утврђује висина, начин обрачуна и плаћања накнаде из става 1. овог члана сагласност даје Министарство. Управљач заштићеног подручја може грађанима обрачунати накнаду наплатом улазница у заштићено подручје, односно поједине

којих је подручје заштићено. За радове и активности, односно извођење пројеката на заштићеном подручју спроводи се поступак процене утицаја на животну средину, у складу са законом. За радове и активности, односно пројекте за које се не спроводи поступак процене утицаја на животну средину, а за које је потребно прибављање одговарајуће дозволе, као и за радове, активности, односно извођење пројекта за које према посебном пропису није потребно одобрење за градњу или друга дозвола или одобрење, а који могу имати утицај на вредности и обележја заштићеног добра, носилац пројекта, дужан је да од Завода, прибави акт о условима и мерама заштите природе, у складу са овим законом. Планиране радове и активности, односно извођење пројекта из овог члана, носилац пројекта дужан је да писмено пријави управљачу заштићеног подручја, који је у обавези да га упозна о могућностима за обављање истих као и даљој процедури.

Заштићена подручја могу се користити и посећивати на начин који не угрожава њихове вредности и спровођење заштите. Коришћење и посећивање заштићеног подручја, дозвољено је свима под једнаким условима у складу са овим законом и актом о заштити тог заштићеног природног добра. Ако би се коришћењем и посећивањем заштићених подручја могла проузроковати опасност за њихово очување, може се забранити или ограничити коришћење и посећивање. Власник или корисник непокретности у заштићеном подручју дужан је да дозволи приступ одређеној природној вредности, ради задовољења научних, образовних, естетских, културних и рекреацијских потреба, на начин и под условима утврђеним актом о заштити подручја.

Чланом 60. утврђено је право прече куповине по коме власник непокретности у границама заштићеног подручја који намерава да прода непокретност, дужан је да ту непокретност прво понуди на продају органу који је донео акт о заштити, Републици, аутономној покрајини, односно јединици локалне самоуправе на чијем се подручју непокретност налази. Власник непокретности у границама заштићеног подручја дужан је да у понуди наведе цену и услове продаје. Република, аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе дужна је да се о понуди изјасни у року од тридесет дана од пријема писане понуде.

Власништво на непокретностима у заштићеним подручјима може се стицати под условима прописаним овим законом и другим законима. Страна правна или физичка лица могу стицати право власништва над непокретностима у заштићеним подручјима, у складу са законом.

У заштићеном подручју, ради спровођења заштите и очувања заштићених подручја, када постоји интерес Републике, може се непокретност експроприсати или ограничити својинска и друга стварна права на некретнинама. Поступак експропријације права својине на непокретности спроводи се у складу са посебним прописима.

У члану 63. Нацрта закона прописано је да правно лице, предузетник или физичко лице, коме су, због ограничења и забрана из овог закона или на основу донетих аката о заштити, битно смањени постојећи услови за стицање прихода од делатности, а којима се бавио најмање пет година до доношења акта којим је утврђена забрана, односно ограничење коришћења, а то није могуће надокнадити дозвољеном делатношћу у оквиру прописаног режима заштите у заштићеном подручју, има право на накнаду за ограничења и забране. Накнада се може

2-4

заштићеним подручјем. Управљач доноси план управљања за период од десет година. За одређена заштићена подручја, актом о проглашењу може бити предвиђено да се план управљања доноси за краћи период (појединачна стабла, дрвореди и сл.). Планом управљања одређује се начин спровођења заштите, коришћења и управљања заштићеним подручјем, смернице и приоритети за заштиту и очување природних вредности заштићеног подручја, развојне смернице уз уважавање потреба локалног становништва. Правна лица, предузетници и физичка лица дужна су да обављају делатности у заштићеном подручју у складу са планом управљања.

Очување и коришћење заштићених подручја регулисано је кроз планирање управљања заштићеним подручјем на основу акта о заштити и плана управљања који морају бити усклађени са прописаним режимима заштите. План управљања доноси се за период од десет година. Планом управљања одређује се начин спровођења заштите, коришћења и управљања заштићеним подручјем, смернице и приоритети за заштиту и очување природних вредности заштићеног подручја, развојне смернице уз уважавање потреба локалног становништва. Правна лица, предузетници и физичка лица дужна су да обављају делатности у заштићеном подручју у складу са планом управљања. Пре истека периода на који се план доноси анализира се спровођење плана и остварени резултати, а ако је то потребно, може се вршити његова ревизија, на начин и у поступку прописаном за његово доношење.

Нацртом закона утврђен је садржај плана управљања садржи нарочито: приказ главних природних и створених вредности, као и природних ресурса; оцену стања животне средине заштићеног подручја; преглед конкретних активности, делатности и процеса који представљају фактор угрожавања заштићеног подручја; дугорочне циљеве заштите, очувања и унапређења и одрживог развоја; анализу и оцену услова за остваривање тих циљева; приоритетне активности и мере на заштити, одржавању, праћењу стања и унапређењу природних и створених вредности; приоритетне задатке научноистраживачког и образовног рада; планиране активности на одрживом коришћењу природних вредности, развоју и уређењу простора; просторну идентификацију планских намена и режима коришћења земљишта; активности на промоцији вредности заштићеног подручја; врсту студијске (истраживачке), програмске, планске и пројектне документације потребне за спровођење циљева и активности; облике сарадње и партнерства са локалним становништвом и другим власницима и корисницима непокретности; активности и мере на спровођењу плана са динамиком и субјектима реализације плана управљања и начин оцене успешности његове примене; финансијска средства, и друге материјалне претпоставке за извршавање поверених послова у управљању заштићеним подручјем и начин њиховог обезбеђења.

На план управљања националног парка сагласност даје Влада уз претходно прибављена мишљења надлежних министарстава. На план управљања заштићеног подручја које је проглашено актом Владе сагласност даје Министарство, уз претходно прибављена мишљења надлежних министарстава.

На план управљања заштићеног подручја које је проглашено актом надлежног органа аутономне покрајине, односно надлежног органа јединице локалне самоуправе сагласност даје орган надлежан за послове заштите животне

по овој наредби одговара за штету насталу на врсти, станишту или природном екосистему, која је настала након доношења наредбе.

Правно лице, предузетник и физичко лице које реализацијом пројекта, радова или активности из члана 10. овог закона изазове штетне последице на заштићеном природном добру дужно је да спроведе компензацијске мере (члан 12.)

Компензацијске мере одређују се у зависности од предвиђених или проузрокованих оштећења природе, и то: 1) успостављањем новог локалитета које има исте или сличне особине као оштећени локалитет; 2) успостављањем другог локалитета значајног за очување биолошке и предеоне разноврсности, односно за заштиту природног добра; 3) новчаном накнадом у вредности проузрокованог оштећења локалитета у случају да није могуће спровести компензацијске или мере санације. Компензацијске мере утврђује Министарство.

Нацрт закона уводи и обавезу отклањања штетних последица на природу и њене вредности у случају да су пројекти или активности у природи изведени без утврђених услова заштите природе или супротно датим условима заштите природе (члан 13).

У нацрту закона утврђене су основе заштите биолошке разноврсности, заштите екосистема -шумских, високопланинских, водених и влажних, а посебно очувању станишта и станишних типова, заштита геолошке разноврсности, спелеолошких објеката и предела, употреба биолошких, биотехничких и хемијских средстава у заштити екосистема и заштићеним подручјима очување генетичке разноврсности, приступ изворима генетичког материјала, банка гена (члан 14-27).

III. ЗАШТИЋЕНА ПРИРОДНА ДОБРА (члан 27-41)

Нацрт закона утврђује да се подручја или њихови делови, дивље биљне и животињске врсте и геолошке појаве, облици и др., а која имају изражену биолошку, геолошку, екосистемску и/или предеону разноврсност могу прогласити за заштићена природна добра, и то: *заштићена подручја* (строги резерват природе; специјални резерват природе; национални парк; споменик природе; заштићено станиште; предео изузетних одлика; парк природе; парк-шума; споменик парковне архитектуре); *заштићене врсте* (строго заштићена дивља врста; заштићене врсте; покретна заштићена природна документа, режими заштите, еколошки значајна подручја, еколошка мрежа.

IV. ПОСТУПАК ПРОГЛАШАВАЊА ЗАШТИЋЕНИХ ПРИРОДНИХ ДОБАРА (члан 41-51)

Поступак проглашавања заштићених природних добара заснива се на стручној основи – студији заштите, коју израђује завод. Надлежни органи за проглашавање заштите Народна скупштина Републике Србије, Влада, надлежни орган аутономне покрајине и надлежни орган јединице локалне самоуправе, а у зависности од врсте заштићеног природног добра.

Студија заштите садржи: образложење предлога за покретање поступка заштите; опис природних, створених и предеоних одлика природног добра; оцену

пролазе кроз ту фазу, многе од њих почињу да се носе са проблемима примењујући нове приступе. Развијају се интегрисани приступи управљању појединим ресурсима, какав је на пример вода, или интегрисани приступ управљању свим природним ресурсима.

III ОБЈАШЊЕЊА ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ (члан 1-7)

Овим одредбама Нацрта закона уређује се заштита и очување природе и природних вредности, биолошке, геолошке и предеоне разноврсности као дела животне средине на начин и под условима утврђеним законом. Природа и природне вредности уживају посебну заштиту, као добра од општег интереса за Републику Србију. Нацртом закона се утврђују *циљеви* заштите природе и природних вредности, и то: заштита, очување и унапређење биолошке (генетичке, специјске, екосистемске), геолошке и предеоне разноврсности; усклађивање људских активности, економских и друштвених развојних планова, програма, основа и пројеката са одрживим коришћењем обновљивих и необновљивих природних вредности и ресурса и дугорочним очувањем природних екосистема и природне равнотеже; одрживо коришћење/управљање природним ресурсима и добрима, обезбеђивање њихове функције уз поштовање начела очувања природних вредности и равнотеже природних екосистема; благовремено спречавање људских активности и делатности које могу довести до трајног осиромашења биолошке и предеоне разноврсности, као и поремећаја са негативним последицама у природи; утврђивање и праћење стања у природи и унапређење стања нарушених делова природе и предела. (члан 1-3)

Такође, Нацртом закона утврђени су циљеви заштите природе које се спроводе утврђивањем и проценом стања, појава и процеса у природи и пределу; заштитом природних добара; успостављањем система праћења природних вредности и заштићених природних добара; спровођењем мера заштите природе и предела; утврђивањем услова и мера заштите природе и предела у просторним и урбанистичким плановима, пројектној документацији, основама и програмима управљања природним ресурсима, развијањем свести о потреби заштите природе у процесу васпитања и образовања (члан 2).

Одредбе Нацрта закона не примењују се у случају сузбијања и спречавања непосредне опасности по живот или здравље људи или имовину, спашавања људи и имовине и примењују се само за време трајања наведених околности, које се утврђују посебним актом надлежног органа (члан 3).

Нацртом закона утврђено је значење израза који су употребљени у овом закону и усаглашени са међународним документима о заштити природе. Такође, дата су начела заштите и унапређивања природе и то: начело високог степена заштите природе и природних вредности, начело одрживости, начело примене мера и услова заштите природе, начело интегрисане заштите, начело „корисник плаћа” и начело сарадње, као и субјекти заштите природе – Република, аутономна покрајина, општина, односно град (у даљем тексту: јединица локалне самоуправе),

специфични финансијски инструменти за област заштите природе. Приоритети који се постављају пред Европу а коју и Република Србија следи је NATURA 2000, и «Емералд мрежа» коју је иницирао Савет Европе као део активности на имплементацији Бернске конвенције. У развој и успостављање ове мреже укључене су земље чланице и нечланице Европске уније и један број афричких земаља.

Предложена решења су израз усклађивања са међународним обавезама које произилазе из ратификованих међународних уговора у области заштите биодиверзитета: Конвенције о биолошкој разноврсности, Конвенције о међународној трговини угроженим врстама дивље флоре и фауне (CITES), Конвенције о заштити културне и природне баштине, Конвенције о мочварама које су од међународног значаја, посебно као пребивалиште птица мочварица, као и директивама ЕЗ о заштити природе:

- Директиве Савета 92/43/ЕЕЗ од 21. маја 1992. године (Службени гласник ЕУ L 206. 22/7/1992 P. 0007-0050) о заштити природних станишта и дивљих биљних и животињски врста, која има за циљ одржавање биодиверзитета кроз очување природних станишта и дивље флоре и фауне у Европи. Ова Директива има за циљ да унапреди одржавање биодиверзитета кроз дефинисање заједничких оквира за очување дивље флоре и фауне као и станишта од интереса за ЕУ. Зато се оснива европска еколошка мрежа- Натура 2000 која укључује специјална подручја очувања одређена од стране држава чланица;

- Директиве Савета 79/409/ЕЕЦ од 2. априла 1979. (Службени гласник L103, 25.04.1979., стр.0001-0018) о очувању дивљих птица;

- Директиве Савета 1999/22/ЕЦ од 29. марта 1999. године (Службени гласник L 094, 09.04. 1999., стр0024- 0026) у вези са држањем дивљих животиња у зоолошким вртovima, која има за циљ да се утврде минимални стандарди за држање и бригу о животињама у зоолошким вртovima и да се ојача улога зоолошких вртова у очувању биодиврзитета. Директивом су прописане мере за издавање дозвола, и контролу вртова, као и вођење регистра вртова, спречавање бекства животиња, ветеринарске заштите.

- Уредбе Савета (ЕЦ) бр. 338/97 од 9. децембра 1996. године (Службени гласник L 061, 03/03/1997, стр. 1) о заштити фауне и флоре регулисањем њихове трговине. Ова Уредба се примењује у складу са циљевима, принципима и одредбама Конвенције о међународној трговини угроженим врстама дивље флоре и фауне (CITES).

Посебно треба напоменути да су у поступку израде Нацрта закона узете у обзир и одредбе ратификованих конвенција, и то: Конвенција о заштити миграторних врста, Конвенција о заштити европске дивље флоре и фауне, Карпатске конвенције.

1. Уводне напомене

Нацрт закона уважава до сада достигнути степен демократског и техничко-технолошког развоја, различитости и специфичности простора Републике Србије и на целовит начин регулише однос према очувању станишта, предела и биолошке разноврсности.

Сложеност, комплексност и међузависност појава и процеса у животној средини захтева интегрисани приступ и дефинисање основних начела и услова за